

De verpleegster

DE ZAAK DIE HEEL SCANDINAVIË SCHOKTE

Kristian Corfixen

De verpleegster

DE ZAAK DIE HEEL SCANDINAVIË SCHOKTE

Vertaald door Tineke Jorissen-Wedzinga

SAGA Egmont

De verpleegster – De zaak die heel Scandinavië schokte

Vertaald door Tineke Jorissen-Wedzinga

Originele titel *Sygeplejersken*

Foto auteur © Miriam Dalsgaard

Eerste druk juni 2024

Copyright © 2024 Kristian Corfixen en SAGA Egmont

NUR 400

ISBN: 9788727182780 (POD paperback)

ISBN: 9788726813463 (e-book)

ISBN: 9788726813135 (audiobook)

Alle rechten voorbehouden. Geen enkel onderdeel van deze publicatie mag worden geherpubliceerd, opgeslagen in een database, verzonden, in geen enkel format en op geen enkele manier, zonder geschreven toestemming van de uitgever, noch mag het op andere wijze dan reeds gepubliceerd en in vergelijkbare conditie in enige vorm gebonden of met omslag aan de koper verstrekt worden.

www.sagaegmont.com

Saga is een dochtermaatschappij van Egmont. Egmont is het grootste mediabedrijf van Denemarken en volledig eigendom van de Egmont Foundation, die jaarlijks met bijna 13,4 miljoen euro kwetsbare kinderen en gezinnen steunt.

Voorwoord

Ik heb nooit met Christina Aistrup Hansen samengewerkt. Ik was daar niet toen zij als verpleegkundige werkzaam was in het ziekenhuis van Nykøbing Falster, Denemarken.

Toch neem ik de vrijheid om tot in detail te beschrijven wat er in haar tijd bij het ziekenhuis is gebeurd. Ik baseer me daarbij op meer dan 3000 pagina's documentatie over de zogenoemde 'Verpleegsterszaak'. Diverse soorten documenten die ik op verschillende manieren heb verkregen: patiëntendossiers, sectierapporten, forensisch geneeskundige onderzoeken, sms- en e-gesprekken, medicijnenoverzichten, schermafbeeldingen van het IT-systeem van het ziekenhuis, foto's, processen-verbaal van verhoren en politierapporten die – en dat geldt voor het overgrote deel van het materiaal – eerder alleen beschikbaar waren voor de politie, de rechtbank en de betrokken partijen.

Om te proberen te beschrijven wat er in Nykøbing Falster is gebeurd was het essentieel om kennis te nemen van de processen-verbaal van de verhoren van de politie. Ik heb inzicht

gekregen in ruim honderd verslagen van ziekenhuismedewerkers die op verschillende manieren hebben bijgedragen aan het proces, dat is geëindigd met een rechtszaak tegen Christina Aistrup Hansen. Meer dan 70 mensen hebben getuigd in de rechtszaak. Hun uiteenzettingen vormen de basis voor bepaalde beschrijvingen in dit boek. Bovendien is het boek gebaseerd op interviews die ik heb gehouden met meer dan 50 personen, die ik in sommige gevallen meerdere keren heb ontmoet, onder wie verpleegkundigen, artsen, experts, advocaten, medewerkers van de politie, familie en bekenden van de hoofdpersonen in deze zaak en familieleden van de slachtoffers. Plus een reeks hoofdpersonen in de zaak die ik citeer en volledig met naam en toenaam noem. Onder anderen Christina Aistrup Hansen, die ik meerdere keren heb opgezocht in de gevangenis. En de hoofdgetuige in de zaak, verpleegkundige Pernille Kurzmann Larsen, die er de oorzaak van was dat de politie de verdachte overlijdens in het ziekenhuis van Nykøbing Falster is gaan onderzoeken en die ertoe heeft bijgedragen dat haar collega uiteindelijk werd veroordeeld wegens poging tot moord op patiënten.

Vrijwel alle verpleegkundigen met wie ik contact heb gehad bij het ziekenhuis van Nykøbing Falster vroegen bij wijze van inleiding: vanuit wiens perspectief denk je de gebeurtenissen te gaan beschrijven?

Elke keer heb ik geantwoord: beide.

Want er zijn twee kanten. Twee kampen zo je wilt. Er zijn er die tot op de dag van vandaag zeggen dat Christina Aistrup Hansen door twee gerechtelijke instanties ten onrechte is veroordeeld en het slachtoffer is geworden van het geroddel in het provinciaal ziekenhuis. Degenen aan de andere kant menen

echter dat het geen twijfel lijdt dat ze meerdere patiënten om het leven heeft gebracht. Misschien zelfs meer dan de vier voor wie ze gevangenzit.

Het is belangrijk te onderstrepen dat noch Christina Aistrup Hansen noch Pernille Kurzmann Larsen – of wie dan ook – heeft beïnvloed hoe ik bepaalde episodes in dit boek heb gekozen te beschrijven of uit te lichten. Niemand heeft betaald gekregen of mijn tekst kunnen redigeren nadat ze hadden toegezegd met mij te praten.

Het boek is geschreven volgens conventionele journalistieke methoden. Ik heb, voor zover mogelijk, alle feiten gecheckt die mijn bronnen mij hebben meegedeeld. Als ik op tegenstrijdige feiten stuitte, of als er iets tegen de gedocumenteerde informatie in ging, heb ik dat ter zijde gelegd wanneer het niet relevant was, of laat ik blijken dat het misschien om iets gaat wat niet klopt. Ik laat het de lezer ook weten als het op een bewering betrekking heeft die de politie ondanks haar gedegen werk niet heeft kunnen weerpreken.

Dat gezegd hebbende, weet ik dat veel mensen die dit boek lezen een andere opvatting hebben over een of meerdere van de beschreven gebeurtenissen. Velen hebben een mening over deze zaak. Een vonnis door het Deense *byrett* noch door het *landsrett* (vergelijkbaar met het kantongerecht respectievelijk het gerechtshof in Nederland) heeft invloed kunnen uitoefenen op het feit dat er nog steeds een overvloed aan zelfgeknutselde theorieën bestaat. Ik ben tijdens mijn werk veel mensen tegengekomen die een onjuist of totaal vertekend beeld hebben van waar deze zaak eigenlijk over gaat. Misschien omdat ze alleen de koppen hebben gelezen of twee of drie van de duizenden artikelen die erover zijn geschreven en waar de mensen sindsdien

over praten. Of ze hebben erover gehoord van iemand die iemand kent die iemand kent. Hopelijk kan dit boek bijdragen aan een meer uitgebreide en uitvoeriger beschrijving van een van de meest spectaculaire moordzaken uit de Deense geschiedenis.

De ‘Verpleegsterszaak’ heeft verstrekkende gevolgen gehad en niet alleen voor de vier patiënten voor wie Christina Aistrup Hansen is veroordeeld wegens poging tot moord. Er zijn collega’s bij het ziekenhuis van Nykøbing Falster die zich nog steeds schuldig voelen dat ze niet eerder aan de bel hebben getrokken. Familieleden van de patiënten die het slachtoffer zijn geworden toen ze weerloos in hun ziekenhuisbedden lagen, waar zij zich veilig hadden moeten voelen. Twee ouders die nog vele jaren hun dochter moeten bezoeken in de gevangenis. En een 11-jarig meisje dat haar moeder verloor.

Het is in veel opzichten een tragische zaak. En nóg tragischer is het dat het zo lang heeft geduurd voordat er iemand in actie kwam. Ik hoop dat dit boek ertoe kan bijdragen dat we dit verhaal niet vergeten, maar dat we ervan leren.

Kristian Corfixen

Kopenhagen, januari 2019

1

Het gesprek kwam om vier minuten voor middernacht bij de alarmcentrale binnen. Het was een vrouwelijke arts van het ziekenhuis van Nykøbing Falster die belde om een onverklaarbaar overlijden te melden. Dat was de standaardprocedure. Volgens de wet moet een arts bellen en de autoriteiten informeren als er een patiënt plotseling overlijdt zonder dat daar in het patiëntendossier een redelijke verklaring voor te vinden is.

Dat was het geval met Arne Herskov, de patiënt die de arts twee uur eerder had doodverklaard, vertelde ze aan de telefoon.

De meldkamercentralist noteerde de datum – 4 maart 2012 – en de feiten die de arts oplas: ‘Arne Herskov, 72 jaar. Adres: Falkevej 78 in Idestrup. Gescheiden. Voor het laatst bij bewustzijn vandaag tussen 7.00 en 9.39 uur. Daarna na een hartstilstand aan de beademing gelegd. Vanavond overleden. Naaste familie: broer Kenny.’

Kort daarna reed een patrouillewagen met twee politiemensen naar het noordelijk deel van Nykøbing Falster. Om 1.20 uur meldden zij zich op de afdeling intensive care. De politie sprak met een verpleegkundige en een arts, die vertelden wie er die dag en avond met de patiënt te maken hadden gehad. Ze kregen een paar namen en telefoonnummers voordat ze naar de kamer werden gebracht waar Arne nog in bed lag. Dat was een potentiële plaats delict, maar toen ze de deur opendeden, zagen ze dat de kamer betreden was. Arne lag op zijn rug en was gekleed in een blauwe spijkerbroek en een geruit vest met zwarte mouwen. Men had hem zijn eigen kleren aangetrokken zodat hij niet in ziekenhuiskleding zou liggen als de familie kwam om afscheid te nemen. Alle plastic slangen die hem hadden omringd, waren verwijderd.

‘Het lichaam was al afgelegd, omdat men niet wist dat de politie na de dood van de patiënt op de hoogte moest worden gebracht,’ schreven de politiemensen in hun rapport. Daarna gingen ze naar afdeling M130.

De politie kreeg te horen dat Arne de laatste dagen op M130 had gelegen. Hier was hij ’s ochtends levenloos aangetroffen in zijn bed en hier had het personeel tevergeefs geprobeerd hem te reanimeren voordat hij naar de afdeling intensive care was gebracht. De verpleegkundigen die op dat moment aan het werk waren, waren allang naar huis. Nu waren onder andere verpleegkundige Ida en verzorgende Nina op de afdeling aan het werk en de patiënten lagen te slapen.

Het was hun tweede nachtdienst op rij. Ze waren verrast toen ze rond 23.00 uur op het werk kwamen en hoorden dat de oudere man op kamer 134 plotseling was gestopt met ademen. Ze hadden die ochtend nog bij Arne gekeken voordat ze hem en

alle andere patiënten hadden overgedragen aan de volgende shift en naar huis waren gegaan om te slapen. Ida had nog met hem gesproken. Sinds hij was opgenomen, had hij moeite gehad met eten, maar Arne was die ochtend vroeg wakker geweest en had zelf om een proteïne-ijsje gevraagd. Dat had hij nooit eerder gedaan. Hij is aardig opgeknapt, had Ida gedacht toen ze de kamer uit liep. De spichtige man was zelfs een beetje brutaal tegen haar geweest. Dat zag ze maar als een gezond teken. Arne voelde zich beter.

Nina had nog naar hem gezwaaid toen hij zijn kamer uit was gestrompeld op weg naar het toilet aan de overkant van de gang. Nu was Arne dood, zeiden de collega's tegen de nachtploeg toen ze gebriefd werden over alle patiënten op de verschillende kamers. Dat was moeilijk te bevatten.

Ida en Nina waren zich er niet van bewust dat het sterfgeval was gerapporteerd aan de politie. Het was onaangenaam dat er twee politiemannen afdeling M130 op kwamen lopen. Ze waren vriendelijk, maar de vrouwen werden overrompeld toen ze meteen vragen gingen stellen over de patiënt op kamer 134. Nina vertelde over het zwaaien op de gang en dat ze had gedacht dat Arne aan de beterende hand was. Ida had het over het proteïne-ijsje. Dat het leek of Arne over het geheel genomen een betere eetlust had.

'De overledene, die gewoonlijk zeer depressief was, leek opgewekter,' noteerde een van de agenten in zijn aantekeningen. En dat was het. De politie was nog geen uur in het ziekenhuis geweest toen ze naar de parkeerplaats liepen en weer in de auto stapten. Het leek of het verdere onderzoek tot de volgende ochtend kon wachten.

Nadat ze waren weggereden, stortte Ida volledig in. Die nacht zei ze iets tegen Nina wat ze al een tijdje dacht. Veel patiënten op M130 werden plotseling slecht. Ze waren uiteraard ziek, ze waren niet voor niets opgenomen, maar Ida vond dat er iets vreemds was met de manier waarop ze een terugval kregen. Net als bij Arne gebeurde dat vaak na een shiftwisseling. En gek genoeg was er één specifieke collega altijd in de buurt en was dat vrijwel altijd degene die de levenloze patiënten ontdekte en alarm sloeg.

Ida en Nina gingen 'het boek' halen. Een schrift met een zachte kaft. Het zag eruit als een gewoon schoolschrift. Het personeel gebruikte het om de namen te noteren van de patiënten die op de afdeling overleden. In de kantlijn van de gelinieerde pagina's stond achter iedere patiënt een handtekening. Die werd gezet door de verpleegkundige of de verzorgende die de patiënt 'in orde' maakte, zoals het werd genoemd wanneer men de overledene verzorgde voordat de familie kwam om afscheid te nemen. Je noteerde je naam in het boek als alles klaar was.

Ida en Nina telden de sterfgevallen. Eén, twee, drie, vier, vijf.

Lang niet alle patiënten die een hartstilstand kregen op M130 stonden vermeld. Velen werden naar andere afdelingen getransporteerd als ze slecht werden. Net zoals Arne, die naar de afdeling intensive care was overgebracht. Maar degenen die overleden op M130 werden in het boek genoteerd.

Zes, zeven, acht, negen, tien.

Ida en Nina telden hoe vaak er dezelfde naam stond.

Elf, twaalf, dertien.

Haar handtekening kwam het vaakst voor.

Veertien, vijftien.

En dat terwijl ze verpleegkundige was. Meestal waren het de verzorgenden die de overlijdens constateerden. In elk geval

overdag, als de verpleegkundigen het vaak druk hadden met andere dingen.

Zestien, zeventien, achttien, negentien.

Dit is volkomen gestoord, dacht Ida.

Twintig, eenentwintig, tweeëntwintig.

Tweeëntwintig.

Tweeëntwintig.

Hun collega, zuster Christina, had haar naam genoteerd naast tweeëntwintig patiënten die het laatste halfjaar op M130 waren doodverklaard. Niemand anders van de afdeling had zoveel sterfgevallen afgetekend. Niemand anders kwam ook maar in de buurt van tweeëntwintig stuks. En Christina werkte niet eens fulltime.

Die nacht, toen Ida Nina inwijdde in haar vermoedens, kon ze het eindelijk hardop tegen iemand anders zeggen: ze was bang dat Christina die patiënten om het leven had gebracht.